

Lietuvos Respublikos Seimo Moterų parlamentinei grupei
Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų komitetui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministrei
Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministrui
Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybai

Vilnius, 2014-05-06

DĖL VALSTYBINĖS MOTERŲ IR VYRŲ PROGRAMOS PANAIKINIMO

Moterų ir žmogaus teises ginančios organizacijos griežtai nepritaria ketinimams naikinti Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą paliekant tik Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lygiu įgyvendinamą veiksmų planą. Tokie sprendimai prieštarautų pagrindinėms Europos Sąjungos politinėms gairėms, tarptautiniams įsipareigojimams ir turėtų neigiamų ilgalaikių pasekmių faktinei moterų ir vyrų lygybės pažangai, o tuo pačiu ekonominei ir socialinei visuomenės gerovei.

Siekiant moterų ir vyrų lygių galimybių tikslų valstybėms rekomenduojama **stiprinti valstybinius mechanizmus**, taigi tikslinga būtų programą palikti „**Vyriausybės atsakomybės lygyje**“ skatinant lyčių lygybę“, kaip kad rekomenduoja Europos Sąjungos Taryba.

Išklausęs Trečiąjį ir Ketvirtąjį pranešimus apie JT konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims įgyvendinimą Lietuvoje¹, Jungtinių Tautų Komitetas rekomendavo (...) imtis reikalingų veiksmų siekiant užtikrinti, kad **nacionaliniai lyčių lygybės mechanizmai būtų stiprinami** didinant žmogiškuosius bei finansinius išteklius. (...) Komitetas taip pat ragina Valstybę narę **parengti trečiąją Valstybinę moterų ir vyrų lygių galimybių programą 2010-2014 metams**, remiantis antrosios programos vertinimu.

Jau dabar Europos Sąjungos lyčių lygybės indekse, apibendrinančiame 2010 m. statistinius duomenis, Lietuva užima tik 18 vietą tarp 27 ES valstybių narių. Nei vienoje iš šešių nagrinėjamų sričių Lietuva nesiekia Europos Sąjungos vidurkio. Atnaujinti Indekso duomenys rodo, kad faktinė lyčių lygių galimybių padėtis Lietuvoje blogėja, todėl būtina nuosekliai tęsti Nacionalinės moterų ir vyrų lygių galimybių programos įgyvendinimą ir ieškoti sprendimų, kaip padidinti jos priemonių veiksmingumą, o ne naikinti programą.

Europos Sąjungos Tarybos pranešime², pateikiančiame Tarybos išvadas apie moterų ir lyčių lygybės pažangos institucinių mechanizmų efektyvumą³ pažymėjo, kad:

(1) Moterų ir vyrų lygybė yra **vienas iš pagrindinių** Sutartyse įtvirtintų Europos Sąjungos principų ir vienas iš Europos Sąjungos tikslų bei uždavinių, o moterų ir vyrų lygybės principo integravimas į visas jos veiklos sritis yra ypatinga Sąjungai tenkanti užduotis.⁴

¹ http://www.socmin.lt/public/uploads/2417_jt_rekomendacijos_lt.pdf

² 17605/1/13 REV 1 (lt) ds/RJ/mk 1 DG B 4A, Briuselis, 2013 m. gruodžio 13 d

³ Išvados, priimtos vykdant Pekino veiksmų platformos įgyvendinimo peržiūrą, ypač atsižvelgiant į vieną iš svarbių probleminių sričių „H: Moterų pažangos instituciniai mechanizmai“.

⁴ ES sutarties 2 straipsnis bei 3 straipsnio 3 dalis ir SESV 8 straipsnis

(2) Pekino deklaracijoje ir veiksmų platformoje, priimtose 1995 m. įvykusioje ketvirtojoje pasaulio konferencijoje moterų klausimais, „moterų pažangos instituciniai mechanizmai“ įvardijami kaip viena iš dvylikos svarbių probleminių sričių (toliau – instituciniai mechanizmai). Šioje platformoje nurodoma, kad jų vaidmuo yra, *inter alia*, „kurti, skatinti įgyvendinti, vykdyti, stebėti, vertinti, propaguoti ir telkti paramą politikai, kuria skatinama moterų pažanga“.⁵ Gerai veikiančios ir tinkamų išteklių turintys instituciniai mechanizmai yra itin svarbios sąlygos, kad būtų užtikrinta pažanga visose kitose svarbiose probleminėse srityse.

Dokumente primenama, kad:

(9) Savo ankstesnėse išvadose dėl institucinių mechanizmų (2006 m.) Taryba paragino valstybes nares **sustiprinti savo institucinius mechanizmus** ir atkreipė dėmesį į tris rodiklius: 1) vyriausybės atsakomybės lygis skatinant lyčių lygybę, 2a) vyriausybės lyčių lygybės struktūros personalo išteklių, 2b) paskirtos vienodo požiūrio į moteris ir vyrus skatinimo įstaigos ar įstaigų personalo išteklių ir 3) lyčių aspekto integravimas (...).

(10) Savo išvadose „Pekinas +15. Daromos pažangos peržiūra“ (2009 m.) Taryba pabrėžė, kad lyčių aspekto integravimas ir konkretūs lyčių lygybės skatinimo veiksmai yra viena kitą papildančios strategijos ir kad reikia **stiprinti struktūras** ir tobulinti metodus bei jais efektyviai naudotis tiek **nacionaliniu**, tiek **ES lygiu**.

Europos Sąjungos Tarybos pranešime pabrėžiama, kad:

(15) **Lyčių lygybės politika yra itin svarbi siekiant ekonomikos augimo, gerovės ir konkurencingumo**. Lygiateisis, visavertis ir efektyvus moterų ir vyrų dalyvavimas visose srityse, visų pirma užimtumo srityje, padeda siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų. Trijų pirmininkaujančių valstybių narių grupės deklaracijoje dėl moterų ir vyrų lygybės, kurią pasirašė Airija, Lietuva ir Graikija, nurodyta, kad de facto moterų ir vyrų lygybei visose politikos srityse užtikrinti reikalingas efektyvus valdymas ir įgyvendinimas.

(16) Instituciniams mechanizmomis tenka itin svarbus vaidmuo, kad Europos Sąjungoje būtų kuo sparčiau užtikrinta de facto moterų ir vyrų lygybė, ir kad yra reikalingi tvirti ir tvarūs mechanizmai, kad būtų sukurta, įgyvendinama ir stebima atitinkama politika, siekiant **užtikrinti, kad lyčių lygybei ir toliau būtų skiriama daug dėmesio politinėje darbotvarkėje**.

Todėl Europos Sąjungos Taryba ragina valstybes nares:

(20) Toliau užtikrinti, kad **lyčių lygybė liktų vienu iš svarbiausių prioritetu vyriausybėje darbotvarkėje** ir kad būtų taikomi vienas kitą papildantys metodai, konkrečiai, kovos su diskriminacija dėl lyties priemonės ir lyčių lygybės skatinimo politika, kad būtų sparčiau daroma pažanga siekiant užtikrinti *de facto* moterų ir vyrų lygybę.

(21) Stiprinti **vyriausybinių lyčių lygybės struktūrų efektyvumą, joms suteikiant kaip galima aukštesnę padėtį vyriausybėje**, nustatant, kad jos **priklauso vyriausybės ministro atsakomybei**, ir aiškiai apibrėžtus įgaliojimus ir galias, įskaitant kompetenciją analizuoti, vertinti politiką įvairiose srityse ir prie jos prisidėti, rengti ir peržiūrėti teisės

⁵ Pekino veiksmų platforma, 196 punktas.

LYGIŲ
GALIMYBIŲ
PLĖTROS
CENTRAS

aktus, formuoti ir įgyvendinti lyčių lygybės politiką, ir jas aprūpinant tinkamais personalo ištekliais šiems įgaliojimams vykdyti.

Dokumente nurodoma, kad vienas svarbiausių rodiklių vertinant pažangą lyčių lygių galimybių srityje yra „**Vyriausybės atsakomybės lygis** skatinant lyčių lygybę“. Remiantis juo, Nacionalinės moterų ir vyrų lygių galimybių programos panaikinimas Lietuvoje reikštų didelį žingsnį atgal. Tai pakenks tarptautiniam valstybės įvaizdžiui ir turės neigiamų pasekmių visuomenės raidai.

Raginame, valdančiąją daugumą nuosekliai remti ir įgyvendinti moterų ir vyrų lygių galimybių politiką ir stiprinti jos mechanizmus pačiu aukščiausiu vyriausybinio lygiu.

Nevyriausybinių organizacijų vardu

Lygių galimybių plėtros centro direktorė
Virginija Aleksejūnė

Žmogaus teisių koalicija:

Psichikos sveikatos
perspektyvos
Direktorė
Karilė Levickaitė

Lietuvos gėjų lyga
Valdybos pirmininkas
Vladimir Simonko

Lietuvos žydų bendruomenė
Pirmininko pavaduotoja
Faina Kukliansky

Lietuvos žmogaus teisių
centras
Direktorius
Gediminas Andriukaitis

Lygių galimybių plėtros
centras
Direktorė
Virginija Aleksejūnė

Romų visuomenės centras
Direktorė
Svetlana Novopolskaja

Tolerantiško jaunimo asociacija
Valdybos narys
Mindaugas Kluonis

Kitos žmogaus teises ginančios organizacijos:

Asociacija „In corpore“
Vadovas
Augustas Čičelis

Lietuvos neigaliųjų forumas
Administracijos direktorė
Henrika Varnienė

Kauno moterų draugija
Vadovė
Daiva Baranauskienė

Kauno moters užimtumo ir
informacijos centras
Direktorė
Jūratė Puidienė

Šeimos planavimo ir seksualinės
sveikatos asociacija
Direktorė
Esmeralda Kuliešytė

VšĮ Įvairovės ir edukacijos
namai
Direktorė
Vilma Gabrieliūtė

ŽIV ir AIDS paveiktų moterų
bei jų artimųjų asociacija
Vadovė Svetlana Kulšis

Žmogaus teisių stebėjimo institutas
Direktorės pavaduotoja teisės klausimais
Natalija Bitiukova